

עת"א 65207/06/16 - עומר הייב (אסיר נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לעניינים מנהליים

עת"א 65207-06-16 הייב(אסיר) נ' מדינת ישראל
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני	כב' השופט בנימין ארבל, סגן נשיא
	כב' השופט שאהר אטרש
	כב' השופט יונתן אברהם
עותר	עומר הייב (אסיר)
נגד	
משיבה	מדינת ישראל

פסק דין

רקע וההליך בפני ועדת השחרורים

העותר מרצה עונש מאסר מצטבר של 7.5 שנות מאסר, לאחר שהורשע בשני תיקים שונים. בתיק הראשון הורשע בעבירות של סיכון חיי אדם בנתיב תחבורה, גרימת חבלה חמורה- שהינה תוצאת נהיגתו הפרועה, ונהיגה בשכרות- בגין נגזר דינו ל-4.5 שנות מאסר. במסגרת גזר הדין, אף הופעל נגדו במצטבר עונש של מאסר מותנה למשך שנתיים, שהיה תלוי ועומד נגדו (הפעלת התנאי הייתה בתיק הראשון). בתיק האחר הוא הורשע בעבירה של גניבת חלקי כלי רכב- בו נגזר עליו עונש מאסר מצטבר למשך שנה.

זהו מאסרו השני של העותר, כאשר את עונש מאסרו הראשון ריצה בגין עבירת שוד. ממאסרו הראשון שוחרר, שחרור מוקדם על תנאי, בשנת 2007. שחרורו היה מלווה בתכנית רש"א. ברם הוא חזר וביצע את העבירות דידן.

עצם שחרורו הקודם של העותר נתפס ע"י ועדת השחרורים כ"כשלון הערכת גורמי הטיפול" ומכאן מסיקה הוועדה כי יש בכך "כדי לגרוע ממשקל הערכות גורמי הטיפול גם כיום". כבר בשלב זה נאמר כי אמירות אלה של הוועדה מוקשות לטעמנו, ומוטב היה אילו נמנעה הוועדה להעירן. שכן, גם אם הסתבר כי לפני מספר שנים הפר אסיר תנאי שחרור, אין בכך כדי להביא לגריעה ממשקל חו"ד גורמי הטיפול כיום. אימרת הוועדה יש בה משום אמירה ערכית גורפת, בעלת השלכות רוחב, גבי מעמדם של גורמי הטיפול בכלל מערכת שב"ס - גישה שאינה מקובלת עלינו.

חוות דעת גורמי הטיפול שהוצגה בפני הוועדה בתיק דידן היתה חיובית ביותר ועוד נתייחס אליה.

ברם הוועדה ציינה בהחלטה כי נתנה דעתה לחוות הדעת, אך קבעה כי:

"הנה כי כן אנו סבורים שהעבירות הקשות אותן עבר האסיר לאורך חייו, יש בהן להצביע על פני הדברים כי מדובר 'בשור מועד' ויש בהן כדי להעביר לאסיר נטל כבד עד מאוד, להראות ששינה את דרכיו."

חוות דעתם של גורמי הטיפול ורש"א לא היה בהן כדי להפיס את דעת חברי הוועדה, אשר קבעו:

".. ועדיין אנו סבורים שאין בכל אלה לשכנע אותנו ולהניח את דעתנו כנדרש, ששחרורו המוקדם של האסיר לא יסכן את בטחון הציבור"

בסופו של יום, העניקה הוועדה משקל בכורה בהחלטתה לעברו של העותר, תוך כדי גריעה ממשקל הערכות גורמי הטיפול, תוך התחשבות במצבו של נפגע העבירה, ובעובדה שהעותר לא שילם לו את הפיצוי שהושת עליו בגזר הדין, ודחתה את בקשתו לשחרור מוקדם.

העתירה

בעתירתו, תוקף העותר את סבירותה של החלטת ועדת השחרורים, אשר התעלמה לחלוטין מהמלצות גורמי הטיפול בשב"ס והתעלמה מתהליכי הטיפול הפרטניים והקבוצתיים האינטנסיביים שעבר במגוון תחומי העבריינות וגורמי הסיכון הנוגעים לעבירות בהן הורשע, כגון תעבורה, התמכרויות (נפגעי אלכוהול) וזכה לחוות דעת חיוביות ביותר מצד גורמי הטיפול וההערכה בכלא חרמון. לטענתו, לא היה כל מקום לערוך משוואה בין הליכי הטיפול שעבר בעת מאסרו הנוכחי, להמלצות שקיבל במאסרו הקודם. בכך, כדבריו, לא הפעילה הוועדה "שיקול דעת הוגן וראוי" תוך בחינת הליכי הטיפול השונים שעבר לאחרונה וללא שערכה בחינה כלשהיא של השפעתם על מסוכנותו.

לדבריו אף לא היה מקום ליתן משקל כה נכבד לדברי נפגע העבירה, שלא גובו בראיות.

לגבי תשלום הפיצוי לנפגע, הוא התחייב כי זה ישולם כתנאי לשחרורו.

המשיבה תומכת בהחלטת הוועדה, אשר הכריעה לפי השיקול שהינו העיקרי בין שיקוליה, שהינו שיקול המסוכנות.

לדברי ב"כ המשיבה, העמידה הוועדה מול עיניה את כל השיקולים הנדרשים, כולל תהליכי השיקום וחוות הדעת בעניין העותר, ובהתאם החליטה כפי שיקול דעתה תוך שקלול כל הפרמטרים הראויים. בית המשפט לעניינים מנהליים לא יתערב בשיקול דעתה זה, שהינו סביר.

דין

עברנו וחזרנו ועברנו על החלטת הוועדה, וניסינו להבין את הלכי רוחה וכנגדם את שיקול הנתונים השונים שהיא מחויבת לשקללם כפי החוק. בבואנו להכריע גבי ההחלטה, זוכרים אנו כי בית המשפט לעניינים מינהליים לא יתערב דרך כלל בשיקול דעת ועדת השחרורים אלא רק במידה מצומצמת ובמקרים בהם מתחייבת התערבות בית המשפט בשיקול הדעת המינהלי (ראה למשל בג"צ 89/01 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ועדת השחרורים, פ"ד נה(2) 838 [2001]). אף נזכור, כי אין לו לאסיר זכות קנויה להשתחרר שיחרור מוקדם על תנאי אלא אם יוכיח את שני התנאים המופיעים בסעיף 3 לחוק שיחרור על תנאי ממאסר התשס"א-2001. (ראה: רע"ב 205/08 עאסילה נ. שב"ס [24/6/08]).

עם זאת, בגדרי שיקול דעתנו המצומצם, עלינו לשאול, האם התייחסה ועדת השחרורים לכל הנתונים אשר הונחו בפניה, לרבות דו"ח גורמי הטיפול ורש"א. לעניין זה נציין, כי הליכים שעבר העותר בעבר, הינם חלק מן השיקולים שעל ועדת השחרורים להעמיד מול עיניה וכן את חומרת העבירות בהן הורשע. ברם, השיקול הדומיננטי שעל הוועדה לשקול צופה פני העתיד, ונבחן בנקודת הזמן בה ניצב האסיר בפני ועדת השחרורים, והוא שיקול השפעתם של הליכי הטיפול והשיקום שעבר נכון למועד זה והאם יש בהם כדי לתקן את מסוכנותו באופן ששחרורו לא יפגע בשלום הציבור ובטחונו. כמאמר בית המשפט העליון:

"... ברם, השאלה איננה עד כמה מסוכנת וחמורה העבירה שבוצעה על ידי האסיר ובגינה נוסא הוא בעונשו, אלא מה גדול החשש כי האסיר יבצע, לאחר שחרורו, עבירות המגלמות בתוכן סיכון לאזרחי ישראל. מובן שחומרת העבירה יכולה לעיתים לשמש כאינדיקציה מסוימת לסיכון הגלום באסיר (השוו: בג"ץ 281/61 שם טוב נ' ועדת השחרורים, פ"ד טו(3) 2060, 2063 (1961); בג"ץ 1920/00 גלאון נ' ועדת השחרורים, פ"ד נד(2) 313, 323-324 (2000). הדבר נובע מכך שפעמים אכן קיים חשש כי אדם שביצע עבירה חמורה, יהיה נכון לשוב ולבצע (ומאפשרות זו לרצידיביזם נלמד הסיכון לשלום הציבור). אולם אין עסקין בחזקה, וודאי שלא חלוטה.... שאם לא כן - ניתן היה לקבוע מראש רשימת עבירות שמבצעה לא יהיו זכאים לעולם לשחרור מוקדם" [רע"ב 10844/08, פלוני נ. מדינת ישראל, (1.2.09)].

יש לזכור כי תהליך הטיפול באסיר הינו תהליך מתמשך ומגוון, הכולל תחומי טיפול שונים, המותאמים לאסיר בהתאם לנתוני הפתיחה שהוא מביא עימו בעת כניסתו לכלא והוא כולל את נתוני האישיים, עבירות קודמות שעבר, טיפול קודם שקיבל ומידת הצלחתו, התפתחויות שחלו באישיותו וצרכיו המיוחדים. עמד על כך בית המשפט העליון רק בימים אלה, באמרו ברע"ב 4644/15 **ראעי נ' שב"ס** (15.6.2016):

"קביעת סיכויי השיקום של אסיר היא נושא שבמומחיות: חינוכית; סוציולוגית; קרימינולוגית; ופסיכולוגית. חוות הדעת המוגשת לוועדה כוללת נתוני יסוד המתייחסים, בין היתר, לתפקוד אפשרי ותעסוקתי של האסיר אם ישוחרר ולנתוניו האישיים והמשפחתיים. מהם ניתן ללמוד על הסיכון הנשקף ממנו ועל סיכויי שיקומו. בהתאם, שאלת קיומה וטיבה של תכנית לשיקומו של האסיר מטעם הרשות לשיקום האסיר לאחר שחרורו ממאסר היא בעלת חשיבות לצורך החלטות הוועדה (סעיף 9(8) לחוק שחרור על-תנאי; חוק הרשות לשיקום האסיר, התשמ"ג-1983; להלן: חוק הרשות לשיקום האסיר; ראו והשוו: הוועדה הציבורית לבחינת מדיניות הענישה והטיפול בעבריינים דו"ח הוועדה 8 (2015) (להלן: דו"ח הוועדה); רע"ב 5555/14 נאאל נ' ועדת השחרורים, [פורסם בנבו] פסקה 9 (8.12.2014) (להלן: עניין נאאל))."

גורמי הטיפול:

בענייננו, הוגשה חוות דעת ארוכה ומפורטת אודות העותר, אשר פירטה לפרטי פרטים, את התהליכים שעבר, בין הטיפולים הקבוצתיים ובין האישיים, והשינויים שחלו בו במסגרת הליכים אלה ובעקבותם. גורמי הטיפול לא חסכו ותיארו כל טיפול וטיפול שעבר, בציינם את התהליכים החיוביים שחלו באישיותו והתנהלותו כתוצאה מהשתתפותו בטיפולים אלה.

בפרק הסיכום והתרשמות מצוין:

"להתרשמות גורמי הטיפול מדובר באסיר חיובי אשר השכיל לנצל את מאסרו. נראה כי עומד מבין שעליו לערוך שינוי בחייו על מנת להשתקם ולחזור לחיק משפחתו ואף עסוק רבות בשינוי זה. הינו בעל יכולת להתבוננות, פתיחות ושיתוף פעולה. נראה כי מפיק תועלת מהטיפול. נראה כי מכיר בסביבה הפוגענית בה שהה ובצורך להתרחק מגורמים אלו. נראה כי המאסר מהווה גורם הרתעה עבורו ומביע רצון להמשיך תהליך שיקומי. נראה כי יכול להמשיך את דרכו הטיפולית בקהילה."

רש"א:

גם מהערכת התאמה לתוכנית שיקום, שנערכה ע"י היועצת המחוזית ברש"א, עולות תובנות דומות. לדעת היועצת, **"מנצל (העותר) היטב את מאסרו לטיפול משולב- פרטני ועושה עבודה תוך אישית משמעותית לשיקומו.... זקוק להמשך טיפול בהתניה שיפוטית לאחר שחרורו."**

בהתאם, הוכנה לעותר תכנית שיקום וטיפול בפיקוח עד תום תקופת מאסרו.

מסקנות

סבורים אנו כי לעניין העותר שלפנינו שגתה ועדת השיחרורים בכך שהתייחסה לחוות דעת רש"א באופן חלקי ומבלי לשקול את ההמלצות המופיעות בה. כן, התעלמה הוועדה מדו"ח גורמי הטיפול בכלא והמלצותיהם. סבורים אנו, כי שיקול המלצות אלה של הגורמים המייעצים, יחד עם הנתונים האחרים שהועמדו בפני הוועדה, אמור היה להוביל את ועדת השיחרורים לתוצאה שונה. ועדת השחרורים ציינה לקונית בהחלטתה כי עיינה בדוחות שקיבלה, אולם לא ציינה מהן המסקנות העולות מהם. גישתה, מלכתחילה הייתה שלילית בקבעה, בהסתמך על תנאי הפתיחה קודם שהעותר זכה לטיפול, כי עברו של העותר גורע ממשקל חוות דעת גורמי הטיפול גם כיום. אמרה מוקשית זו יש בה משום שידור מסר שלילי ובלתי ראוי לעותר ולכלל, כי אסיר אשר כשל בעבר, יכול להתאמץ ולעבור תהליך טיפולי חיובי ביותר, אולם לעולם תינתן לגביו, בסופו של יום, חוות דעת נכה, אשר לא יהיה בה כדי להועיל לו. להלך רוח מעין זה לא נוכל

להסכים. ליקוי זה בהלך רוחה של הוועדה הינו ליקוי מהותי, היורד לשורשי סבירותה של ההחלטה.

לגבי נפגע העבירה, הוא היה זכאי להביע עמדה בפני הוועדה, בהתאם להוראת סעיף 19(א) לחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001, כדלקמן:

"נפגע עבירת מין או אלימות, שקיבל הודעה לפי הוראות סעיף 10 על מועד הבאת הנידון לדיון לפני ועדת שחרורים, זכאי שתינתן לו הזדמנות להביע את עמדתו בכתב לפי הודעה, במועד ובדרך שיקבעו השרים, לענין הסיכון הצפוי משחרור הנידון". (ההדגשה שלי- ב.א.)

ומכאן, שהערכת עמדת הנפגע אף היא צופה פני עתיד ועניינה הינו המסוכנות האורבת לנפגע העבירה מן השחרור. אין להקל אמנם ראש בנזקי הנפגע, אולם אלה מובאים בחשבון ונזקפים לחובת האסיר במהלך גזירת עונשו. כך היה על הוועדה להתייחס לעמדת הנפגע, ולבדוק האם השחרור הצפוי עלול לסכנו.

עניין הפיצוי שנפסק לנפגע מהווה גם הוא שיקול בין שיקולי הוועדה. העותר התחייב לשלם סכום זה לנפגע כתנאי לשחרור ואנו קובעים כי כזאת יהיה.

סוף דבר:

לאחר שקבענו כי החלטתה של הוועדה אינה סבירה, אנו קובעים כי לאור חוות הדעת של גורמי הטיפול והשיקום, ושקלולן עם יתר הגורמים שעמדו נגד עיני הוועדה כמפורט בהחלטה, מטה עמדת גורמים אלה את הכף לטובת שחרורו של העותר, אשר עבר כבר כפרת דרך ארוכה ושינה את תפיסותיו והליכותיו, כפי המופיע בחוות הדעת. על כן הוא ראוי לשחרור מבלי ששחרורו יסכן את בטחון הציבור.

על כן, אנו מורים כי העותר יובא בפני ועדת השחרורים אשר תקבע את תנאי שחרורו, תוך התחשבות בתכנית שהוכנה עבורו ע"י רש"א ותוך התניית השחרור בתשלום הפיצוי למתלונן.

ניתן היום, י"ח תמוז תשע"ו, 24 יולי 2016, בהעדר הצדדים.

י' אברהם, שופט

ש' אטרש, שופט

ב' ארבל, שופט
סגן נשיא - אב"ד